

AGNIESZKA MAZIARZ-CHARUZA

SKARGA NA ORZECZENIE
REFERENDARZA SĄDOWEGO
W POSTĘPOWANIU
WIECZYSTOKSIĘGOWYM

SKARGA NA ORZECZENIE
REFERENDARZA SĄDOWEGO
W POSTĘPOWANIU
WIECZYSTOKSIĘGOWYM

W serii MONOGRAFIE ZAKAMYCZA ukazały się m.in.:

Zygmunt Truskiewicz
UŻYTKOWANIE WIECZYSTE
Zagadnienia konstrukcyjne

PRAWO UMÓW ELEKTRONICZNYCH
pod red. Jacka Gołaczyńskiego

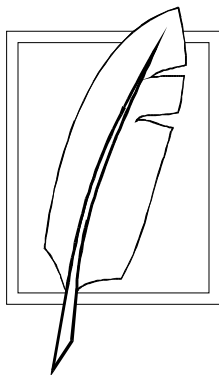
Ryszard Mikosz
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY
WYRZĄDZONE RUCHEM ZAKŁADU GÓRNICZEGO

Marcin Dziurda
REPREZENTACJA SKARBU PAŃSTWA
W PROCESIE CYWILNYM

Joanna Sieńczyło-Chlabicz
NARUSZENIE PRYWATNOŚCI OSÓB PUBLICZNYCH
PRZEZ PRASĘ

AGNIESZKA MAZIARZ-CHARUZA

SKARGA NA ORZECZENIE
REFERENDARZA SĄDOWEGO
W POSTĘPOWANIU
WIECZYSTOKSIĘGOWYM

Stan prawny na 1 lipca 2006 r.

Redakcja:
Dagmara Wachna

Redakcja serii:
Alicja Pollesch

Wydawca:
Marcin Skrabka

Skład, łamanie:
4 Strony Świata

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. 2006

ISBN: 83-7444-254-9

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
(dawniej: Polskie Wydawnictwa Profesjonalne Sp. z o.o.)

Redakcja Wydawnictw Książkowych i Czasopism Prawniczych
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00

Redakcja Książek
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Córce swojej poświęcam...

Spis treści

Wykaz skrótów.....	11
Wstęp	15
Rozdział I	
Zarys systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.....	21
1. Kontrola wadliwych orzeczeń sądu za pomocą środków zaskarżenia.....	21
2. Pojęcie i klasyfikacja środków zaskarżenia.....	24
2.1. Uwagi wstępne	24
2.2. Pojęcie środka zaskarżenia.....	26
2.3. Klasyfikacja środków zaskarżenia	28
3. Zasady systemu zaskarzania.....	35
4. Przesłanki dopuszczalności środków zaskarzania	45
4.1. Pojęcie i klasyfikacja przesłanek dopuszczalności zaskarzania orzeczenia	45
Rozdział II	
Pozycja ustrojowa referendarza sądowego oraz skarga na orzeczenie referendarza sądowego w systemie środków zaskarzania.....	49
1. Instytucja referendarza sądowego w prawie polskim.....	49
1.1. Uwagi wstępne	49
1.2. Geneza instytucji referendarza sądowego i jego pozycja ustrojowa	50
1.3. Zakres czynności powierzonych referendarzom sądowym	61
2. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego w systemie środków zaskarżenia	66

3. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego w niemieckim postępowaniu wieczystoksięgowym.....	70
3.1. Pozycja ustrojowa referendarza sądowego w systemie niemieckim	70
3.2. Kontrola orzeczeń sądowych za pomocą skargi w systemie niemieckim	75
3.3. Analiza prawnoporównawcza skargi w polskim i niemieckim postępowaniu cywilnym.....	82

Rozdział III

Warunki dopuszczalności skargi na orzeczenie referendarza sądowego	87
1. Legitymacja czynna do złożenia skargi.....	87
1.1. Uwagi wstępne	87
1.2. Interes prawny a legitymacja do złożenia skargi na orzeczenie referendarza sądowego.....	88
1.3. Podmioty legitymowane do złożenia skargi na orzeczenie referendarza sądowego	92
2. Dopuszczalność zaskarżenia orzeczenia z mocy ustawy.....	103
2.1. Dopuszczalność skargi z mocy ustawy.....	103
3. Istnienie zaskarżonego orzeczenia.....	108
3.1. Uwagi ogólne dotyczące pojęcia orzeczenia nieistniejącego	108
3.2. Przesłanki istnienia orzeczenia w postępowaniu wieczystoksięgowym	112
4. Termin do wniesienia skargi	118
4.1. Pojęcie terminu procesowego.....	118
4.2. Termin do złożenia skargi, jego charakter oraz skutki niezachowania terminu.....	119
4.2.1. Termin do złożenia skargi i jego charakter.....	119
4.2.2. Sposób obliczania terminu.....	120
4.2.3. Skutki niezachowania terminu	125
5. Wymogi formalne skargi na orzeczenie referendarza sądowego.....	125

Rozdział IV

Orzeczenia podlegające zaskarżeniu w drodze skargi	131
1. Uwagi wstępne.....	131
2. Orzeczenia referendarza podlegające zaskarżeniu.....	132
3. Orzeczenia co do istoty sprawy.....	135

4. Orzeczenia kończące postępowanie w sprawie	136
5. Orzeczenia, o których mowa w art. 394 § 1 pkt 1–2 i 5–9 k.p.c.	138

Rozdział V

Postępowanie wywołane wniesieniem skargi	145
1. Wpływ skargi na byt zaskarżonego orzeczenia	145
2. Czynności wstępne sądu oraz badanie skargi pod względem formalnym	149
2.1. Uwagi wstępne	149
2.2. Czynności zmierzające do zarejestrowania skargi oraz uwidocznienia jej w księdze wieczystej	149
2.3. Czynności wstępne sądu przy rozpoznawaniu skargi	152
2.4. Cofnięcie skargi	157

Rozdział VI

Rozpoznanie skargi przez sąd wieczystoksięgowy	161
1. Zakres rozpoznania sprawy	161
1.1. Uwagi wstępne	161
1.2. Zakres przedmiotowy rozpoznania sprawy przez sąd	165
1.3. Zakres podmiotowy rozpoznania sprawy przez sąd	182
1.4. Zakaz <i>reformationis in peius</i>	183
1.4.1. Uwagi ogólne	183
1.4.2. Zakaz <i>reformationis in peius</i> w postępowaniu wieczystoksięgowym	185
1.4.3. Podstawa faktyczna i sposób rozstrzygnięcia skargi	187

Rozdział VII

Merytoryczne rozstrzygnięcie skargi	196
1. Uwagi wstępne	196
2. Skład sądu, posiedzenie niejawne, wyznaczenie rozprawy	196
3. Budowa postanowienia i jego notyfikacja	200
3.1. Elementy sentencji postanowienia	200
3.2. Uzasadnienie postanowienia	203
3.3. Notyfikacja postanowienia	208
4. Rektyfikacja postanowienia i inne czynności sądowe	210
4.1. Uwagi wstępne	210
4.2. Sprostowanie postanowienia	211
4.3. Uzupełnienie postanowienia	213

4.4. Wykładnia postanowienia.....	214
4.5. Charakter prawny i skuteczność postanowienia	215
4.5.1. Moc wiążąca postanowienia	215
4.5.2. Skuteczność postanowienia.....	216
4.5.3. Prawomocność postanowienia.....	217
Uwagi końcowe.....	219
Bibliografia	225

Wykaz skrótów

Czasopisma

- Biul. SN** — Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
DPP — Demokratyczny Przegląd Prawniczy
M. Praw. — Monitor Prawniczy
NP — Nowe Prawo
NPN — Nowy Przegląd Notarialny
OSN — Orzecznictwo Sądu Najwyższego od 1945 r. do 1962 r.
OSNC — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP — Orzecznictwo Sądu Najwyższego od 1963 r.
OSNIA — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych od 1995 r.
OSNIC — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna od 1995 r.
OSP — Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPİKA — Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
Pal. — Palestra
PiP — Państwo i Prawo
PN — Przegląd Notarialny do 1950 r.
PS — Przegląd Sądowy
RP — Radca Prawny
RPE — Ruch Prawniczy i Ekonomiczny
RPEiS — Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
ZNUJ — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

Nazwy aktów prawnych i wydawnictw promulgacyjnych

- Dz. U.** — Dziennik Ustaw
Dz. U. MS — Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości

- instr. sąd.** — zarządzenie nr 81/03/DO Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej
- k.c.** — ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 1964 z późn. zm.)
- k.p.** — ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.)
- k.p.a.** — ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)
- k.p.c.** — ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- k.s.h.** — ustawa z dnia 15 września 2000 r. — Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.)
- M.P.** — Monitor Polski
- pr. bank.** — ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. — Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.)
- pr. bud.** — ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.)
- pr. not.** — ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369)
- pr. o ks. wiecz.** — dekret z dnia 11 października 1946 r. — Prawo o księgach wieczystych (Dz. U. Nr 57, poz. 320 z późn. zm.)
- pr. pryw. międz.** — ustawa z dnia 12 listopada 1965 r. — Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 z późn. zm.)
- pr. upadł.** — rozporządzenie z dnia 24 października 1934 r. — Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 z późn. zm.), uchylone
- pr. upadł. i napr.** — ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. — Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 z późn. zm.)
- reg. sąd.** — rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. — Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 218 z późn. zm.)
- rozp. wyk.** — rozporządzenie wykonawcze z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów (Dz. U. Nr 102, poz. 1122 z późn. zm.)
- u.g.n.** — ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.)

-
- u.k.r.s.** — ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209)
- u.k.s.c.** — ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398)
- u.k.w.h.** — ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.)
- u.s.m.** — ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116)
- u.s.p.** — ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.)
- u.w.l.** — ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 z późn. zm.)
- ustawa migracyjna** — ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o przenoszeniu treści księgi wieczystej do struktury księgi prowadzonej w systemie informacyjnym (Dz. U. Nr 42, poz. 363)

Wstęp

Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze (Dz. U. Nr 117, poz. 752) wprowadzono do systemu prawa cywilnego nowy urząd referendarza sądowego. Wraz z wprowadzeniem tego urzędu skonstruowano nowy środek zażalenia — skargę na orzeczenie referendarza sądowego, któremu poświęcono przepisy art. 398²², art. 398²³ i art. 518¹ k.p.c.¹ Utworzenie tej instytucji zmierzało do dostosowania polskiego systemu prawnego do rozwiązań europejskich, a przede wszystkim wychodziło naprzeciw ogłoszonej w dniu 16 września 1986 r. Rekomendacji nr R/86/12 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie niektórych środków przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu sądów i jego zmniejszania². Polskie sądownictwo powinno nie tylko być orędownikiem zasady legalności, lecz również realizować zasadę swobodnego dostępu obywatela do sądu. Rozstrzygnięcia sądów powinny opierać się na interpretacji prawa zgodnej z zasadami sztuki prawniczej, a także udzielać odpowiedzi na pytanie, jakie są cele i skutki konkretnej regulacji. Dopiero wówczas ich działalność będzie legitymowana jako działalność trzeciej władzy, która „harmonizuje pisane w różnym czasie źródła prawa z nową aksjologią oraz społecznym poczuciem prawa i sprawiedliwości w danym czasie”³.

Nadmierne obciążenie sędziów sprawami jest jedną z przyczyn przewlekłości postępowania, która narusza zasadę swobodnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności przepis art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, stanowiący m.in. o prawie każdego

¹ Przepisy art. 398²² i 398²³ zostały wprowadzone ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. Nr 167, poz. 1398.

² Recommendation No. R (86) 12 Measures to prevent and reduce the excessive workload in the courts, Strasburg 1987.

³ A. Redelbach, *Sądy a ochrona praw człowieka*, Toruń 1999, s. 89.

obywatela do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd. W myśl art. 34 Konwencji każda osoba fizyczna, organizacja pozarządowa lub grupa osób może kierować skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jeżeli uważa, że państwo będące stroną Konwencji narusza chronione przez nią prawo. Z ogromnego znaczenia tego przepisu zdają sobie sprawę również obywatele naszego kraju. Świadczy o tym chociażby coraz częstsze korzystanie przez Polaków z możliwości skierowania skargi do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Należy jednak stwierdzić, że zasadnicze znaczenie dla prawidłowego stosowania przepisów międzynarodowych mają instytucje krajowe, natomiast europejskie instrumenty kontroli przestrzegania praw człowieka mają jedynie charakter posiłkowy. W stosowaniu norm Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w polskim systemie prawnym dużą rolę odegrały najwyższe organy sądownicze, a w szczególności Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny oraz Trybunał Konstytucyjny⁴.

W praktyce wieczystoksięgowej sprawne, a nawet szybkie załatwianie wniosków wieczystoksięgowych ma pierwszoplanowe znaczenie. W rzeczywistości księga wieczysta służy rejestracji wszystkich praw dotyczących nieruchomości, dla której jest prowadzona, co zmierza do sprawnego obrotu nieruchomościami, a także daje gwarancję prawidłowego i szybkiego rozwoju gospodarczego. Stąd też konieczność wprowadzenia nowej instytucji referendarza sądowego, której zadaniem jest wykonywanie funkcji orzeczniczych m.in. w postępowaniu wieczystoksięgowym. Należy zaznaczyć, że system ksiąg wieczystych oparty jest w szczególności na przepisach ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, ale ze względu na wprowadzenie do funkcjonowania w niektórych sądach elektronicznej księgi wieczystej istnieje dualizm stosowania przepisów wykonawczych do tej ustawy, gdyż w systemie elektronicznej księgi wieczystej obowiązuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 sierpnia 2003 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych w systemie informatycznym, natomiast sądy funkcjonujące na starych zasadach stosują przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów.

Zakres czynności referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym został określony przepisem art. 47¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego⁵. Przepis ten dał możliwość, w wypadkach

⁴ K. Kubuj, *Kamienie milowe*, Prawo i Życie 2000, nr 5, s. 1; A. Redelbach, *Prawa naturalne, prawa człowieka, wymiar sprawiedliwości. Polacy wobec Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, Toruń 2000.

⁵ Artykuł 47¹ dodany ustawą: Dz. U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804.

wskazanych w ustawie, wykonywania czynności w postępowaniu cywilnym przez referendarzy sądowych, którzy w zakresie powierzonych im czynności posiadają kompetencje sądu. Szczegółowe określenie czynności, jakie mogą być wykonywane przez referendarzy sądowych, zostało zawarte w art. 509¹ § 1 i 2 k.p.c. Stosownie do treści tego przepisu referendarz sądowy może wykonywać m.in. czynności w sprawach o dokonanie wpisu w księdze wieczystej. Instytucja referendarza została również wprowadzona do sądownictwa administracyjnego ustawą z dnia 25 lipca 2002 r. — Prawo o ustroju sądów administracyjnych oraz ustawą z dnia 30 sierpnia 2002 r. — Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi⁶. Jak stanowi przepis art. 10 prawa o ustroju sądów administracyjnych, w sądach administracyjnych są zatrudnieni również referendarze sądowi, którzy wykonują czynności w postępowaniu mediacyjnym oraz inne czynności sędziowskie określone w ustawach (art. 27). Referendarze są mianowani przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego spośród kandydatów spełniających wymagania określone w art. 6 § 1 pkt 1–3; kandydat musi pozostawać na stanowisku związanym ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego przynajmniej przez okres trzech lat. Rola referendarzy w postępowaniu administracyjnym dotyczy głównie postępowania mediacyjnego, którego celem jest wyjaśnienie i rozważenie okoliczności faktycznych i prawnych sprawy oraz przyjęcie przez strony ustaleń co do sposobu załatwienia sprawy w granicach obowiązującego prawa. Postępowanie mediacyjne prowadzi referendarz wyznaczony przez przewodniczącego wydziału. Na podstawie ustaleń dokonanych w postępowaniu mediacyjnym organ uchyla lub zmienia zaskarżony akt albo wykonuje lub podejmuje inną czynność stosownie do okoliczności sprawy. Na akt wydany przez referendarza sądowego można wnieść skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Przedmiotem niniejszych rozważań będzie jednak pozycja ustrojowa referendarza sądowego w sądownictwie powszechnym, zwłaszcza że zmiany ustrojowe i proceduralne zmierzają do rozszerzenia jego kompetencji.

Istotę działalności referendarza sądowego stanowi stosowanie prawa, przy czym na całokształt jego wysiłków i umiejętności w rozpoznawaniu spraw wieczystoksięgowych składa się ocena dołączonych do wniosku dokumentów, opierająca się na przepisach obowiązującego prawa materialnego, i rozstrzygnięcie, czy może zostać dokonany wpis do księgi wieczystej zgodnie z żądaniem wniosku, czy też wniosek nie zasługuje na uwzględnienie i pod-

⁶ Dz. U. Nr 153, poz. 1269 i 1270.

lega oddaleniu. Między tymi czynnościami istnieje korelacja. Prawdliwość pierwszych czynności (ocena złożonych dokumentów) implikuje prawidłowość drugich (trafność rozstrzygnięcia).

Należy również zwrócić uwagę na to, że postępowanie wieczystoksięgowe spełnia doniosłą rolę w systemie prawnym, stwarza bowiem przesłanki do uporządkowania i ujawnienia stanu prawnego nieruchomości. Postępowanie obejmuje wiele czynności o niebagatelnym znaczeniu dla obywateli, co stanowi realizację zasadniczych funkcji państwa. Praca referendarza sądowego przy rozpoznawaniu wniosków wieczystoksięgowych jest trudna i odpowiedzialna, a prawidłowość jej wykonywania wymaga zarówno szczególnych predyspozycji osób sprawujących tę funkcję, jak i kontroli pod względem zgodności z obowiązującym systemem prawnym.

Taką kontrolę pod względem legalności i zasadności podejmowanych przez ten organ decyzji ma zapewnić wprowadzenie do systemu postępowania cywilnego nowego środka zaskarżenia — **skargi na orzeczenie referendarza sądowego**.

Środek ten został uregulowany w art. 398²² k.p.c. i art. 398²³ w zw. z art. 518¹ k.p.c., a jego konstrukcja ma na celu zapewnienie uczestnikom postępowania wieczystoksięgowego pełnego prawa do sądu, które jest gwarantowane przepisem art. 45 Konstytucji RP.

Konstytucja RP recypowała do rodzimego systemu zasadę powszechnego i nieograniczonego „prawa do sądu”⁷. W praktyce oznacza to, że tylko sąd jest jej organem decydującym ostatecznie o wolnościach, prawach i obowiązkach jednostki.

„Prawo do sądu” zostało ujęte jako zasada o randze konstytucyjnej. Zapewnienie realizacji tej zasady dotyczy oczywiście dostępu do sądu nie tylko pierwszej, ale również wyższych instancji. Każdy obywatel powinien mieć prawo do sprawiedliwego i szybkiego rozpatrzenia jego sprawy. Oznacza to, że może dochodzić swych praw przed „właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym sądem”⁸. „Prawa do sądu” nie da się oderwać od praw gwarantujących swobody i wolności obywatelskie, a z kolei przymiotów sądu jako jednostki gwarantującej te prawa nie da się oderwać od zasad organizacyjnych i funkcjonalnych sądów zawartych w przepisach ustrojowych.

⁷ Podobne rozwiązania występują również w innych systemach prawnych, na przykład art. 19 ust. 4 ustawy zasadniczej RFN, art. 13 konstytucji Belgii, w brzmieniu ogłoszonym 14 lutego 1994 r., art. 24 konstytucji Hiszpanii, art. 46 konstytucji Słowacji, § 15 konstytucji Estonii, art. 20 konstytucji Portugalii.

⁸ W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Kraków 2002.

wych i proceduralnych⁹. Wprowadzenie instytucji referendarza sądowego, jego pozycja ustrojowa, a także możliwość odwołania się od jego rozstrzygnięć do sądu mają również istotny wpływ na realizację zasady określonej w art. 45 Konstytucji RP.

Niniejsza praca zawiera rozważania nad istotą funkcjonowania skargi w postępowaniu wieczystoksięgowym. Interesująca jest bowiem zarówno sama konstrukcja procesowa tego środka prawnego, jak i jego działanie w praktyce. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego została uregulowana w rozdziale poświęconym środkom odwoławczym, nie należy jej jednak z tego powodu kwalifikować jako środka odwoławczego. Skargę na orzeczenie referendarza sądowego należy raczej zaliczyć do szczególnych środków zaskarżenia i ulokować w polskim systemie zaskarżenia obok sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, skargi na czynności komornika oraz zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Przedstawione przeze mnie tezy nie ograniczają się jedynie do analizy przepisu regulującego funkcjonowanie skargi na orzeczenie referendarza sądowego, lecz wskazują na umiejscowienie skargi w całym systemie prawa procesowego, a także stanowią próbę poszukiwania takich rozwiązań dotyczących stosowania tego środka prawnego, które zapewniłyby realizację w postępowaniu wieczystoksięgowym zasady praworządności. W pracy podjęto również próbę oceny uregulowań kodeksowych dotyczących skargi na orzeczenie referendarza sądowego pod kątem ich trafności, zarówno pod względem teoretycznym, jak i praktycznym, w aspekcie realizacji zasady praworządności.

Przeprowadzona analiza nie ogranicza się do materiału normatywnego, lecz jej przedmiotem jest także orzecznictwo sądowe. Na treść niniejszego opracowania składają się nie tylko reguły metodyczne i prakseologiczne zawarte w kodeksie postępowania cywilnego oraz w przepisach ustawy o ustroju sądów powszechnych, o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, regulaminowych oraz instrukcyjnych, lecz wykorzystano w nim również aktualny dorobek nauki, orzecznictwa Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Rozważania zawarte w niniejszej pracy będą dotyczyć skargi na orzeczenie referendarza sądowego w postępowaniu wieczystoksięgowym. Całość

⁹ K. Działocha, L. Garlicki, P. Sarnecki, W. Sokolewicz, J. Trzcziński, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. III, Warszawa 2003.

pracy została podzielona na siedem rozdziałów. Pierwszy zawiera wprowadzenie do systemu środków zaskarżenia w polskim procesie cywilnym. W rozdziale drugim podjęłam próbę umiejscowienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego w systemie środków zaskarżenia. Rozdział trzeci zawiera wyliczenie i rozważenie przesłanek, które muszą być spełnione do złożenia skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Rozdział czwarty zaś poświęciłam orzeczeniom podlegającym zaskarżeniu w drodze skargi. Trzy ostatnie rozdziały zawierają omówienie kwestii proceduralnych związanych z biegiem postępowania skargowego: rozdział piąty dotyczy postępowania wywołanego wniesieniem skargi, szósty — rozpoznania skargi przez sąd, a siódmy — wydania merytorycznych rozstrzygnięć w przedmiocie skargi.